

Lietuvos Istorijos Institutas
Lietuvos Nacionalinis Istorikų Komitetas
Šiaulių Universitetas

TREČIASIS LIETUVOS ISTORIKŲ SUVAŽIAVIMAS

NUO POLITINĖS ISTORIJOS PRIE ISTORIJOS POLITIKOS?

PROGRAMA

2013 rugsėjo 26-29 d.

Šiaulių universiteto biblioteka
(Vytauto g. 84, Šiauliai)

www.lnik.lt

Rugsėjo 26 d. ketvirtadienis

14.30-15.00 Registracija (Konferencijų salė)

15.00-17.00 Atidarymo posėdis

17.30-19.00 Diskusija

19.00 Šiaulių universiteto Rektoriaus priėmimas Ch. Frenkelio viloje

Rugsėjo 27 d. penktadienis

8.30-9.00 Registracija (Konferencijų salė)

9.00-12.00 Darbas sekcijose

12.00-14.00 Pietų pertrauka

14.00-17.00 Darbas sekcijose

17.30 Vakaronė Kurtuvėnų regioniniame parke

Rugsėjo 28 d. šeštadienis

8.30-9.00 Registracija (Konferencijų salė)

9.00-12.00 Darbas sekcijose

12.00-13.00 Pietų pertrauka

13.00-16.00 Darbas sekcijose

16.30-18.00 Baigiamoji diskusija

Rugsėjo 26 d. ketvirtadienis

15.00-17.00

Atidarymo posėdis
(205 auditorija)

Plenarinis pranešimas

Robert Frost (Aberdino universitetas) „Union Accomplished: the Making of the Polish-Lithuanian Union in European Context“

17.30-19.00

(205 auditorija)

Diskusija: Pasiklydę tarp istorijos ir politikos
Moderatorius Alvydas Nikžentaitis (Lietuvos istorijos institutas). Dalyviai Rasa Čepaitienė (Lietuvos istorijos institutas), Vasilijus Safronovas (Klaipėdos universitetas), Alvydas Jokubaitis (Vilniaus universitetas), Virginijus Savukynas

Rugsėjo 27 d. penktadienis

9.00-12.00

Kavos pertrauka 10.20-10.40

(418 auditorija)

Ar vien mitų griovėjai? Istoriniai mitai ir jų istorikai

(205 auditorija)

Mitas yra vienas esminių istorijos mąstymo ir suvokimo būdų. Kiekviena epocha sukuria savo istorinius mitus, kurie kur kas daugiau pasako apie ne apie mite pasakojamų laikų realijas, bet apie mitą sukuriančios epochos visuomenės idealus, siekius ar lūkesčius. Pastaruoju metu istorinių mitų analizė yra tapusi svarbia atminties kultūros tyrimų dalimi. Taip pat ir Lietuvos istoriografijoje jau pasirodė ne vienas tyrimas apie istorinių mitų raidą (Pilėnai, Žalgiris, Vytautas ir Jogaila etc.). Tačiau kaip rodo patirtis, neretai istoriografijos seniai „nuvainikuoti“ mitai ir toliau sėkmingai gyvuoja platesnės istorija besidominčios visuomenės savimonėje.

Sekcijos tikslas – aptarti būdingus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės mitus tarpdalykinėje perspektyvoje. Sekcijos dalyviai – istorikai, literatūrologai, menotyrininkai – kviečiami išnagrinėti dar Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikais atsiradusius mitus, kurie turėjo tęsinį ir įgavo naują visuomeninį aktualumą moderniais laikais, o juos „dekonstruojant“ galima pasakyti kai ką naujo apie senąją epochą. Esminė tyrinėtojų žinia – istorinių mitų „griovimas“ nesiekia „panaikinti“ jau esamos žinijos apie svarbius įvykius ar reiškinius, tačiau sukurti naują – tiek apie žmones, kurie bėgant amžiams kūrė, tikėjo, naudojosi tais pasakojimais, tiek apie istorinius reiškinius, kuriuos mitologizuota istorija savaip perpasakojo.

Sekcijos vadovas ir moderatorius Rimvydas Petrauskas (Vilniaus universitetas)

- Artūras Dubonis (Lietuvos istorijos institutas) „Nuo Saulės (Šiaulių) mūšio prie baltų vienybės dienos: vieno mūšio likimas“
- Darius Baronas (Lietuvos istorijos institutas) „Mitas Žemaitija“
- Rūta Janonienė (Vilniaus dailės akademija) „Vilniaus Katedra: ankstyvosios istorijos interpretacijos“
- Raimonda Ragauskienė (Lietuvos istorijos institutas/Lietuvos edukologijos universitetas) „Vieno bajoro istorija: Čičinsko mitas“
- Tojana Račiūnaitė (Vilniaus dailės akademija) „Kai paveikslas virsta ikona, o ikona – paveikslu: kai kurių LDK kultinių atvaizdų kilmės ir konfesinės savasties klausimu“
- Kęstutis Gudmantas (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas) „Vienuolio Lauro dekonstrukcija XVIII a. pab. – XIX a. pr.“

Vilniaus kaip modernios Lietuvos centro idėjos (412 auditorija)

Sekcijos tikslas – nagrinėti Vilniaus kaip modernios Lietuvos centro (politine ir kultūrine prasme) idėjų raišką moderniais laikais (XIX – XX a.). Sekcijos akiratyje:

- Vilniaus kaip būsimos modernios Lietuvos (lietuvių) sostinės idėja, su kokiomis alternatyvomis ji susiduria ir kaip lietuvių tautinio judėjimo lyderiai ketino ją įgyvendinti XIX amžiuje;
- kaip Vilniaus – Lietuvos sostinės idėja buvo diegiama šalies visuomenei tarpukaryje ir kaip ši idėja įtakojo šalies vidaus bei užsienio politiką;
- Vilniaus – Lietuvos sostinės idėjos raida bei jos įkūnijimo praktika sovietmečiu (1944 – 1990 m.): Vilniaus pavertimas sovietinės respublikos sostine ir Vilniaus kaip nacionalinio lietuvių centro politine ir kultūrine prasme idėjų raiškos viešajame diskurse bei miesto kraštovaizdyje;
- Vilniaus kaip Lietuvos/lietuvių sostinės idėja lietuvių išėivijoje, Vilniaus klausimas kaip įtampos centras tarp lietuvių ir lenkų bendruomenių išėivijoje.

Sekcijos vadovas Vytautas Petronis (Lietuvos istorijos institutas)

Moderatorius Rimantas Miknys (Lietuvos istorijos institutas)

- Darius Staliūnas (Lietuvos istorijos institutas) „Vilnius kaip modernios Lietuvos sostinė XIX a. pab. – XX a. pradžioje: idėja ir jos įgyvendinimo problemos“
- Dangiras Mačiulis (Lietuvos istorijos institutas) „Vilnijos lietuviai Lenkijos valdžioje: etninė mažuma ir/ar lietuvių sostinės idėjos reiškėjai“
- Rasa Antanavičiūtė (Vilniaus dailės akademija) „Viešosios Vilniaus erdvės pokariu: sovietinės sostinės konstravimas“
- Živilė Mikailienė (Lietuvos istorijos institutas) „Vilniaus kultūrinės atminties raiška sovietmečiu: tarp lietuviškumo ir sovietišškumo“
- Giedrė Milerytė (Vytauto Didžiojo universitetas) „Vilnius lietuvių ir lenkų išėivijos vaizduotėje 1945-1990 m.“
- Vladas Sirutavičius (Lietuvos istorijos institutas) „LKP ir Vilniaus klausimas“

Pirmoji Lietuvos Respublika Antrojoje Respublikoje: tarp tęstinumo ir užmaršties (413 auditorija)

1990 m. atkurta Lietuvos valstybės greitai minės 23-ąjį savo gimtadienį, o tai reiškia, kad amžiumi ji jau aplenkė Pirmąją Lietuvos respubliką. Šiuolaikinėje atminties kultūroje gana populiari lyginti Pirmosios ir Antrosios respublikų patirtį, ieškoti paralelių ir skirtumų, tačiau Pirmosios respublikos (ne)dalyvavimas politiniame ir kultūriniame dabarties diskurse nėra visapusiškai ir giliai reflektuojamas. Sekcijos tikslas – pakviesti istorikus apmąstyti šią įtampos/tęstinumo tarp dviejų valstybingumo tarpsnių situaciją įvairiais aspektais, t. y. ne tik ieškant sąsajų bei perskyrų tarp abiejų respublikų vidaus ir užsienio politikos realių, sociokultūrinės raidos tendencijų, bet ir aiškiau identifikuojant Pirmosios Respublikos istorijos vietą Antrosios Respublikos atminties vietų žemėlapyje (istorijos vadovėliuose ir kitose atminties kultūros reprezentacijose).

Sekcijos dalyvių pranešimuose bus analizuojamas ir vertinamas 1918–1940 m. Nepriklausomos Lietuvos valstybingumo, vidaus ir užsienio politikos, tautinių mažumų, kultūrinių, religinių, socialinių ir ekonominių procesų paveldas, atsispindintis pastarojo dvidešimtmečio Lietuvoje, aiškinamasi, ar tas paveldas yra tik mitologizuotas, ar išsakinija mūsų realijose ir kaip jis dera su LDK paveldu, koks yra šiuolaikinės visuomenės ir valstybinių institucijų požiūris į istorinį palikimą.

Sekcijos vadovas ir moderatorių Zenonas Butkus (Vilniaus universitetas)

- Zenonas Norkus (Vilniaus universitetas) „Agrarinės reformos Pirmojoje ir Antrojoje Lietuvos respublikose: tarptautinio palyginimo apmatai“
- Juozas Skirius (Lietuvos edukologijos universitetas) „Lietuvos Pirmosios Respublikos diplomatų veiklos patriotinių nuostatų svarba ir aktualumas“
- Arūnas Vyšniauskas (Vilniaus universitetas) „Tarpukario Lietuvos teritorinio vaizdavimo problemos“
- Kastytis Antanaitis (Vytauto Didžiojo universitetas) „Tarp politikos ir kariuomenės: tarpusavio sąsajos Pirmojoje ir Antrojoje Respublikose“
- Dalia Bukelevičiūtė ir Andrius Grodis (Vilniaus universitetas) „Lietuvos užsienio politikos orientacija Pirmojoje ir Antrojoje Respublikose: geopolitinių prioritetų tęstinumas ir kaita“
- Norbertas Černiauskas (Vilniaus universitetas) „Lietuvos visuomeninės organizacijos Antrojoje Respublikoje: tradicija ar naujovė?“

14.00-17.00

Bajorų savivalda ar bajorų savivalė? Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teisinės institucijos XVI-XVIII a.
(412 auditorija)

Ankstyvųjų Naujųjų laikų epochos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės tyrimai iki šiol daugiausia koncentruojami ties politine ir visuomenės struktūrų istorija. Valstybės teisės istorija, teisinių institucijų raida išlieka tyrimų paribyje. Viešajame diskurse tebedominuoja požiūris į Lenkijos ir Lietuvos Respubliką kaip „vėluojančią“, „atsilikusią“, „neatitinkančią Vakarų Europos institucijų raidos tendencijų“, „bajorų anarchijos žlugdomą“ valstybę. Sekcijos „Bajorų savivalda ar bajorų savivalė? Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teisinės institucijos XVI–XVIII a.“ tikslas – pristacius naujausius pavieto teismų, Vyriausiojo tribunolo, Iždo tribunolo ir kitų institucijų tyrimus bei apžvelgus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teisinių institucijų raidą XVI–XVIII a., išsiaiškinti, kiek yra pagrįstas temos istoriografijoje ir istorinėje atmintyje įsigalėjęs stereotipinis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teisinių institucijų kaip bajorų „anarchijos“ dominuojamų struktūrų, vertinimas.

Sekcijos vadovai Ramunė Šmigelskytė-Stukienė ir Gintautas Sliesoriūnas (Lietuvos istorijos institutas)

Moderatorius Valdas Rakutis (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija)

- Darius Vilimas (Lietuvos istorijos institutas). „LDK pavietų žemės teismų darbo pobūdis“
- Gintautas Sliesoriūnas (Lietuvos istorijos institutas). „LDK Vyriausieji Tribunolai Vilniuje XVII ir XVIII a. sandūroje – politinės kovos arena“
- Adam Stankevič (Vilniaus universitetas). „LDK Vyriausiojo Tribunolo vaidmuo sprendžiant bajorų teisinius ginčus ir nusikaltimus (XVIII a. antroji pusė)“
- Domininkas Burba (Vilniaus universitetas, Lietuvos edukologijos universitetas). „Bajorų interesai Vilniuje XVIII a. Iždo Tribunolo duomenimis“
- Robertas Jurgaitis (Mykolo Romerio universitetas, Lietuvos istorijos institutas). „LDK teisinės problemos Smolensko ir Starodubo seimelių XVIII a. dokumentuose“.
- Ramunė Šmigelskytė-Stukienė (Lietuvos istorijos institutas). „Pavieto teismų sistemos modernizacija XVIII a. antrojoje pusėje (teismo darbo reglamentavimo pokyčiai)“.

Visuomenės kelias nuo luomiškumo iki pilietiškumo (XIX-XX a. pr.)

(413 auditorija)

Sekcijos tikslas būtų diskutuoti, kokios visuomenės grupės turėjo potencialios kurti pilietinę visuomenę. Reikėtų aptarti, kaip kito socialinių grupių vertybės ir tapatybė, koks buvo tautinės valstybės vaidmuo modernėjant visuomenei, kai joje vyko esminiai politiniai (situacija po sukilimo), socialiniai (luomų irimas ir naujų socialinių grupių susidarymas) bei kultūriniai (kultūrinės komunikacijos formos, nacionalizmas, antisemitizmas ir kt.) pokyčiai. Aiškintis socialinių grupių galią ir išteklius, skatinusius jų aktyvumą, sąveiką ir konfliktą kelyje į pilietinę visuomenę. Pranešimų diapazonas gali būti platus – nuo teorinių apmąstymų iki šaltinio pristatymo.

Sekcijos vadovė Tamara Bairašauskaitė (Lietuvos istorijos institutas)

Moderatorius Grigorijus Potašenka (Vilniaus universitetas)

- Tamara Bairašauskaitė (Lietuvos istorijos institutas) „Pilietinės visuomenės apraiškos XIX a. Lietuvoje. Tikrovė ar fikcija?“
- Ryšard Gaidis (Vilniaus universitetas) „Žemės ūkio draugijos XIX a. II pusėje – XX a. pradžioje: luomiškumo ar visuomenės interesų gynėjai?“
- Rimantas Miknys (Lietuvos istorijos institutas) „Mykolo Römerio ir Eugenijaus Romerio dienoraščiai kaip bajorų luomo socialinės-politinės padėties transformacijų Pirmojo pasaulinio karo metais tyrimo šaltinis“
- Olga Mastianica (Lietuvos istorijos institutas) „Bajorų ‚ipilietinimas‘ per lietuvių tautą XX a. pr. (laikraščio Litwa vizija)“
- Artūras Svarauskas (Lietuvos istorijos institutas) „Lietuvių katalikų politinės emancipacijos trajektorijos XX a. pirmojoje pusėje“
- Vilma Žaltauskaitė (Lietuvos istorijos institutas) „Apie Romos katalikų dvasininkų luomą Rusijos imperijoje XIX a. antrojoje pusėje“

„Dainuojanti nomenklatūra“ ir 1988-1992 m. ref(v)oliucija: ištakos ir pasekmės
(205 auditorija)

Dainuojančios revoliucijos Baltijos šalyse vaidino reikšmingą vaidmenį, nulemdamos sovietinės sistemos žlugimą. Skirtingai nuo kitų Baltijos šalių, kuriose pokyčiai irgi prisidėjo nuo masių mobilizacijos, Lietuvoje revoliucija tapo refoliucija (naudojant Timoty Garton Ash nukaltą sąvoką), kurioje nebuvo teisinės desovietizacijos ir kaita vyko institucinių reformų, o ne šluojančių pokyčių keliu. Demokratinė politinė sistema buvo kuriama kaip numanomas paktas tarp antisovietinio kontraelito ir vietinės nomenklatūros, taip sukuriant galimybes buvusiems komunistams sugrįžti į valdžią. Ne vien Lietuvoje, bet ir dalyje kitų Vidurio ir Rytų Europos šalių sutinkama “nebaigta revoliucija” leidžia kalbėti apie tokios situacijos ištakas ir pasekmes. Apimant sovietmečio paskutiniuosius 20 metų ir pastaruosius 20 metų, sesijoje bus kalbama apie tinklų veikimo, titulinės nomenklatūros ir kultūros elitų transformacijas bei “refoliucijos” pasekmes dabarties istorijos politikos, sovietų paveldo vertinimo, kolektyvinės atminties vadybos, pasitikėjimo valdžios institucijomis kontekstuose.

Sekcijos vadovas Vilius Ivanauskas (Lietuvos istorijos institutas)
Moderatorius Vladas Sirutavičius (Lietuvos istorijos institutas)

- Zenonas Norkus (Vilniaus universitetas) „Lietuviškos 1988-1992 m. refoliucijos politinių pasekmių tarptautinis palyginimas“
- Česlovas Laurinavičius (Lietuvos istorijos institutas) „Reakcija ir refoliucijos sąvoka“
- Saulius Grybkauskas (Lietuvos istorijos institutas) „Sovietinės lietuviškosios nomenklatūros partikuliarizmas – refoliucijos sąlyga?“
- Vilius Ivanauskas (Lietuvos istorijos institutas) „(Ne)baigta sovietinė transformacija tarp Lietuvos kultūrininkų: tęstinumas, kaltė ir atsinaujinimas“
- Irmina Matonytė (Lietuvos socialinių tyrimų institutas) „Elito požiūriai į politinę kolektyvinės atminties vadybą. Lietuva 20 metų po Nepriklausomybės paskelbimo“

Rugsėjo 28 d. šeštadienis

9.00-12.00

*Kavos petrauka 10.20-10.40
(418 auditorija)*

Etninių ir konfesinių mažumų tapatybių kaita: prisitaikymas prie dominuojančios visuomenės
(413 auditorija)

Etninių ir konfesinių mažumų tapatybės kaitą (atskirų bendruomenių atvejais ją galima išvelgi nuo XVIII a. paskutiniojo dešimtmečio) sąlygojo ne tik vietos visuomenėse vykę procesai, bet ir dominuojančioms grupėms ne visada pažįstami pokyčiai pačiose bendruomenėse (modernizacija, Haskala, antisemitizmo įveika, religinės reformos, vidiniai kultūriniai sąjūdžiai ir judėjimai bei pan.). Vietos mažumoms savo istoriją ir ateitį siejusioms su skirtingų laikotarpių Lietuvos visuomene teko spręsti prisitaikymo (kai kurias atvejais adaptacijos, integracijos, asimiliacijos) joje problemą, ieškoti optimalių jos sprendimo būdų formuojant savo bendruomenės narių požiūrius ar net nuosekliai siekiant perkurti tapatybę. Lygiagrečiai etninių ir konfesinių mažumų bendruomenėse vykstantiems tapatybės pokyčiams, neretai siekiant pragmatinių tikslų, buvo bandoma įtakoti ir dominuojančios visuomenės nuostatas. Pagrindinė sekcijoje pristatomuose pranešimuose gvildinama problema – mažumų prisitaikymo prie dominuojančios visuomenės veiksnys kaip paskata tapatybės kaitai. Sekcijoje pristatomuose pranešimuose tikimasi išryškinti teorinius mažumų tapatybės pokyčių aspektus, apžvelgti konkrečius tapatybės kaitos atvejus (lenkai, rusai, karaimai, žydai, reformatai) bei perkeičiamus tapatybės segmentus (religija, kalba, tautinis naratyvas, simboliai) ir jų poveikį mažumos ar tam tikroms jų narių grupėms.

Sekcijos vadovė ir moderatorė Jurgita Šiaučiūnaitė-Verbickienė (Vilniaus universitetas)

- Ryšard Gaidis (Vilniaus universitetas) „Lietuvos lenkų tapatybės pokyčiai“
- Elena Keidošiūtė (Vilniaus universitetas) „Žydai neofitai ir katalikų Bažnyčia: Individualios religinės ir socialinės tapatybės paieškos“
- Jolanta Mickutė (Imre Kertesz institutas, Jenos Friedrich Schiller universitetas) „Tarp sionizmo ir feminizmo: tarpukario Lenkijos moterų žydžių tapatybės kaita“
- Grigorijus Potašenko (Vilniaus universitetas) ir Andrius Marcinkevičius (Lietuvos socialinių tyrimų institutas) „Rusai Lietuvoje sovietmečiu (1944-1979 m.): migracijos, gyventojų surašymai ir tapatybė“
- Vasilijus Safronovas (Klaipėdos universitetas) „Praeities bendruomenių tapatybių tyrimai Lietuvos istoriografijoje. Memelenderių-klaipėdiškių atvejis“
- Virginijus Savukynas (Lietuvos kultūros tyrimų institutas) „XIX a. Lietuvos reformatai tarp prisitaikymo ir pasipriešinimo“
- Dovilė Troskovaitė (Klaipėdos universitetas) „Karaimai XX a. pr. Lenkijos visuomenėje: mažumos ir daugumos interesų sąlytis“

„Kultūros statyba“ sovietų Lietuvoje: tikslai, veiksmai, rezultatai, tyrimai
(205 auditorija)

Galbūt daugiau intuityviai atsiliepdami į bendrą istoriografijos posūkį link kultūros istorijos, LSSR istorijos tyrinėtojai per paskutinį dešimtmetį irgi daugiausia nuveikė būtent gilindamiesi ir aiškindamiesi kultūros gyvenimą ir fenomenus. Galima sakyti, kad sovietų(-inės/-mečio) kultūros tyrimai subrandino nemažai stiprių jaunos kartos istorikų; galima netgi kalbėti apie savitą sovietologijos kryptį Lietuvoje, tačiau kai kurie pamatiniai dalykai, vertinant šių tyrinėjimų būklę, prašosi apmąstymo. Pirmiausia tai kultūros samprata, kuri objekto požiūriu yra perdėm institucinė (šakinė), ir perdėm elitarinė (orientuota į literatūrą, dailę, muziką, teatrą), o prieigų požiūriu dažnai pasižymi izolicionizmu, sovietų Lietuvą „išimant“ iš SSRS visumos, ir neoromantizmu, sureikšminant Kūrėją ir ugdomąjį kūrinį poveikį. Tačiau kultūra – ne tik kūryba, bet ir tradicija, komunikacija, interpretacija; šalia elitinių menų būta ir kietųjų; kultūros gyvenimas buvo organizuojamas ir planuojamas iš viršaus ir centro; procesai buvo suvokiami net ne tik kaip gamyba, bet ir kaip statyba.

Todėl ši sekcija ir pamėgins įdėmiau atsigręžti į „kietąją“, nuo medžiagos, technikos, organizacijos, ir paveldo pastebimiau priklausomą kultūros plotmę, lygiai užklaudama sovietinės kultūros politikos („statybos“) tikslus bei jų, autentiškų kultūros formų paieškos ar perėmimo galimybes ir anuomet sukurtosios/susikūrusios kultūros šiandienio skaitymo sunkumus ir perspektyvas. Šitaip atsigręžus į kiną ir fotografiją, architektūrą ir net (pačią) lietuvių kalbą, bus mėginama ir apibendrinti naujausių šių sričių tyrinėjimų rezultatus, ir pakylėti sovietinės politikos Lietuvoje ir jos (ne)pasi(s)ekimų refleksijos kartelę.

Sekcijos vadovas Arūnas Streikus (Lietuvių katalikų mokslo akademija/Vilniaus universitetas)
Moderatorius Tomas Vaiseta (Vilniaus universitetas)

- Marija Drėmaitė (Vilniaus universitetas) „Sovietinė architektūra tarp komunizmo statybos ir modernistinio meno“
- Lina Kaminskaitė-Jančorienė (Vilniaus universitetas) „Kinas sovietų Lietuvoje: nuo ideologinio užsakymo link formos laisvės?“
- Margarita Matulytė (Lietuvos dailės muziejus) ir Agnė Narušytė (Vilniaus dailės akademija) „Fotografija kaip sovietinės tikrovės skaitymo šaltinis“
- Arūnas Streikus (Lietuvių katalikų mokslo akademija/Vilniaus universitetas) „Sovietinė kultūros politika Lietuvoje: tikslai, taikiniai, etapai, formos, rezultatai“
- Nerijus Šepetys (Vilniaus universitetas) „Lietuvių kalba, sovietų valdžia ir kalbininkai: kalbos kultūros profiliai“

Laisvės kovų istorija: mokslinių tyrimų ir politikos kryžkelėje (412 auditorija)

Laisvės sampratos ir problematikos globaliame pasaulyje yra heterogeniškos, bet jos turi vieną bendrą bruožą – sąmoningą tautų, valstybių, asmenų apsisprendimą. Sekcija skirta laisvės kovų mokslinių tyrimų ir politikos santykių analizei. Kiek šiandien reikalingi laisvės kovų istoriniai tyrimai (įskaitant XVIII-XIX a. sukilimus, Nepriklausomybės kovas, pokario pasipriešinimo laikotarpį ir pan.) ir kiek tokie tyrimai tarnauja kaip politinis įrankis? Po penkerių metų Lietuva minės garbingo 100-jubiliejų, kuris bus betarpiškai siejamas su Nepriklausomybės kovomis. Todėl laisvės kovų diskursas atskleis laisvės kovų specifiką, jų santykį ir poveikį nacionalinei laisvės kovai. Šiame kontekste laisvės kovų istorijos diskursas sietinas ne tik su tų kovų istorija, tačiau ir su istorija kaip kova už/dėl laisvės.

Sekcijos vadovas ir moderatorius Jonas Vaičenonis (Vytauto Didžiojo universitetas)

- Waldemar Rezmer (Torunės universitetas) „Karo istorija Lenkijos politikoje – praeitis ir dabartis“
- Valdas Rakutis (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija) „Naujųjų amžių karo istorijos tyrimų reikšmė valstybės vidaus ir užsienio politikai“
- Simonas Strelcovas (Šiaulių universitetas) „Lietuvos partizanų kovos kaip regioninio tapatumo politikos išraiška“
- Vytautas Jokubauskas (Klaipėdos universitetas) „Tarpukario Lietuvos šauliai-partizanai valstybės gynybos sistemoje: istoriniai tyrimai ir jų perspektyvos“
- Aušra Jurevičiūtė (Vytauto Didžiojo karo muziejus) „Tarpukario politikų požiūris į Lietuvos kariuomenės savanorius“

13.00-16.00

*Kavos pertrauka 14.20-14.40
(418 auditorija)*

Lietuvos miestų istorija: atmintys, tradicijos, tapatybės
(413 auditorija)

Magdeburgo teisės plitimas kiekvieną privilegijuotą miestą tarsi pavertė atskira valstybe valstybėje. Miesto bendruomenės buvo uždaros, bet solidarios, nes jų narius siejo privilegijose apibrėžtos teisės ir laisvės. Miestiečių pasakojimai apie teisių bei laisvių suteikimą ir jų išplėtimą (bent jau iki XVIII a. pabaigos) kone sudarė miesto istorijos pamatus. Tačiau Lietuvos miestų bendruomenių (o taip pat profesinių, religinių, socialinių grupių) tapatybę saugojo ne tik teisės dokumentai, bet ir kolektyvinės atmintys: nuo stichinių nelaimių, paveikusių miesto raidą, iki miesto bendruomenės valstybinės priklausomybės.

Sekcijos vadovas Liudas Glemža (Vytauto Didžiojo universitetas)
Moderatorius Zigmantas Kiaupa (Vytauto Didžiojo universitetas)

- Elmantas Meilus (Lietuvos istorijos institutas) „Vilniaus miestiečių atmintys 1655-1661 m. okupacijos metais“
- Zigmantas Kiaupa (Vytauto Didžiojo universitetas) „Praeities vaizdiniai XVIII a. Lietuvos miestiečių savimonėje“
- Remigijus Civinskas (Vytauto Didžiojo universitetas) „Lietuvos miestiečių tapatybės XIX a. pradžioje“
- Aivas Ragauskas (Lietuvos edukologijos universitetas) „Privilegijų rinkiniai, pareigūnų sąrašai ir kiti Vilniaus miestietijos municipalinės istoriografijos tekstai (XVII a. vid. – XIX a. pr.)“
- Liudas Glemža (Vytauto Didžiojo universitetas) „Ginčai dėl Kauno miesto archyvo saugojimo tvarkos 1786-1794 m. reformų laikotarpiu“
- Virgilijus Pugačiauskas (Lietuvos istorijos institutas) „Bandymai puoselėti istorines tradicijas XIX a. Vilniaus amatininkų cechuose“

Okupacijų istorija kaip praktinės politikos įrankis (205 auditorija)

Sekcijoje numatomi pranešimai XX a. Lietuvos istorijos tematika, kuriuose turėtų atsispindėti ne tik profesionaliems istorikams, bet ir plačiajai visuomenei rūpimos problemos: XX a. Lietuvos okupacijų naratyvas praktinėje politikoje; sovietinė okupacija ar sovietmetis; sovietinio totalitarizmo periodizacija; sovietizacija ir jos esmė, chronologinės ribos; sovietinės okupacijos tyrimų problema: sugrįžimo prie imperinės istoriografijos tradicijų galimybė.

Sekcijos vadovas Arūnas Gumuliauskas (Šiaulių universitetas)

Moderatorius Algis Krupavičius (Kauno technologijos universitetas)

- Vytautas Radžvilas (Vilniaus universitetas) „Sovietmečio vertinimo problema šiuolaikinėje lietuvių istoriografijoje: estetizavimo strategijos prielaidos, dilemos ir ribos“
- Arvydas Anušauskas (Lietuvos Respublikos seimas) „Lietuvos okupacijų istorijos naratyvas praktinėje politikoje“
- Antanas Kulakauskas (Vytauto Didžiojo universitetas) „Lietuvos XX a. istorija pasaulio geopolitinės ir geocivilizacinės raidos perspektyvoje“
- Vygantas Vareikis (Klaipėdos universitetas) „Niekada nesibaigianti Antrojo pasaulinio karo istorija“
- Arūnas Gumuliauskas (Šiaulių universitetas) „Sovietizacijos ir sovietinio totalitarizmo santykio problema lietuvių istoriografijoje“

Didžiojo naratyvo saulėlydis – istorijų (re)konstravimas XXI a. Lietuvos humanitarikoje
(412 auditorija)

XXI a. skirtinguose Lietuvos akademinuose „cechuose“ praeities reiškinius ir procesus tyrinėjantys mokslininkai ėmė sėkmingai kurti istorijos (re)konstrukcijas, kurios praturtino egzistuojantį žinijos lauką kokybiškai naujais mažaisiais pasakojimais apie įvairius sociokultūrinio bei sociopolitinio lietuvių visuomenės gyvenimo istorijoje aspektus.

Sekcijos tikslas – aptarti XXI a. Lietuvos humanitarikos lauke sėkmingai taikomas teorines praeities vaizdinių (re)konstravimo strategijas bei metodologinius pastarųjų strategijų įgyvendinimo principus. Sekcijos darbo metu bus analizuojamos grožinės literatūros teksto, mikroistorijos siužeto, individualios gyvenimo istorijos (žvelgiant į pastarąją iš biografikos ir oral history perspektyvų), skirtingose epochose pasireiškusių kultūros politikos procesų bei galios mechanizmų veikimo tyrinėjimų įtraukimo į bendrųjų Lietuvos istorijos vaizdinių (re)konstravimo procesą galimybes. Skirtingas teorines bei metodologines prieigas savo tyrimuose taikantys mokslininkai, aptardami konkrečius praeities supratimo, tyrimo bei atvaizdavimo būdus stengsis įvertinti pastarųjų stipriąsias bei silpnąsias puses; svarstys apie šių būdų kuriamų mažųjų pasakojimų galimybes megzti dialogą su tradiciniais praeities (re)konstravimo būdais ir vaizdiniais; kalbės apie tarpdisciplininio bendradarbiavimo galimybes; kels individualios tyrinėtojo tapatybės formavimosi sąveikoje su XXI a. Zeitgeist ir visuomenės socialiniu užsakymu klausimą.

Sekcijos vadovas Aurimas Švedas (Vilniaus universitetas)

- Rita Trimonienė (Šiaulių universitetas) „Politinė istorija mikroistorijos naratyve“
- Skaidra Trilupaitytė (Lietuvos kultūros tyrimų institutas/Vytauto Didžiojo universitetas) „Vieno 'valstybės menininko' likimas skirtingose epochose“
- Eligijus Raila (Vilniaus universitetas) „Jonas Jablonskis ir Aldonas Pupkis kaip lietuvių kalbos biografija“
- Aurimas Švedas (Vilniaus universitetas) „Sakytinės istorijos eksperimentai: kokybiškai nauja biografijos (re)konstravimo galimybė?“
- Rimantas Kmita (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas) „Sovietmečio grožinės literatūros perskaitymo sunkumai“
- Tomas Vaiseta (Vilniaus universiteto Psichiatrijos klinika) „Galia ligai ir liga galiai: psichiatrinė ligoninė stalinizmo metais“

16.30-18.00
(205 auditorija)

Baigiamoji diskusija
„Su kokiais iššūkiais susiduria dabartinė lietuvių istoriografija?“

Moderatorius Aurimas Švedas (Vilniaus universitetas). Dalyviai Egidijus Aleksandravičius (Vytauto Didžiojo universitetas), Alfredas Bumblauskas (Vilniaus universitetas), Arūnas Gumuliauskas (Šiaulių universitetas), Rimvydas Petrauskas (Vilniaus universitetas), Darius Staliūnas (Lietuvos istorijos institutas), Aivas Ragauskas (Lietuvos edukologijos universitetas)

Suvažiavimo uždarymas

Suvažiavimo rėmėjai

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA

ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖ

SALDA

mg MG BALTIC

SKS

ŠIAULIŲ KNYGRĮŠYKLA – SPAUSTUVĖ

UAB KARALVITA

ZOSĖS KALNIKIENĖS ĮMONĖ

Suvažiavimo partneriai

**ŠIAULIŲ „AUŠROS“
MUZIEJUS**

Informaciniai partneriai

Splus

ŠIAULIŲ

Suvažiavimo globėjas-Šiaulių miesto meras Justinas Sartauskas